

МИШЕИ

У ЗЕМЉИ ПАТУЛКА

21

ЗА ВРЕМЕ СВОЈЕГ КРАЉЕ-
ВАЊА ТИ СИ
ОКАДАО ИМЕ
ЧИТАВОГ
НАРОДА...
МА НИЈЕ
ТО НИШТА,
ВИЛУЛИ...
СИТНИЦА!

И ЈА ТИ СА ЗАДОВОЉСТВОМ
ИЗРИЧЕМ КАЗНУ
ПРОГОНСТВА
ИЗ ЗЕМЉЕ!
ХВАЛА ТИ,
ВИЛУЛИ...

...ЈЕР ЈА И ТАКО НАМЕРАВАМ
ДА СА ОВИМ МЛАДИЊЕМ
ОДЕМ У НОВИ СВЕТ...
ДА ТРАЖИМ
СРЕЋУ!
ШТА?

ПА... ПОШТО
САМ ИЗГУБИО
ПРЕСТО... ИДЕМ
У НОВИ СВЕТ
СА ОВИМ
ЏЕНТАМЕНОМ!
СТРАЖАРИ!
ИЗБАЦИТЕ
ЕКСКАРДА
ИЗ ДВОРА!

СВИ ЋЕТЕ МИ МНОГО НЕДОСТА-
ЈАТИ!

ИПАК
МИ ГА ЈЕ
ЖАО! ТЕШКО
ЈЕ БИТИ
ПРОГНАНИК!
НЕ ТРЕБА ГА
ЖАЛИТИ!
ПОЧИНИО ЈЕ ТО-
ЛИКО ПАКОСТИ
КАО ДА ЈЕ ДВА
ВЕКА ЖИВЕО!

САД, МЛАДИЊУ... АКО ХОРЕШ
ДА МИ ДАШ ЧАРОВНУ ЦИ-
ПЕЛУ ЈА БИХ ИСПРАВИО
НЕКА ЊЕГОВА
НЕДЕЛА!
ИЗВОЛИТЕ,
КРАЉУ!

ПРВО... ДА ПРВОМ
МИНИСТРУ ВРАТИМ
НЕКАДАЊИ ИЗГЛЕД...!
ТРЕНУТАК,
ВЕЛИЧАНСТВО...
ДА СЕ НАЈПРЕ
ОСЛОБОДИМ
БУВА!

ЕТО, САД СИ ОПЕТ КАО ШТО
СИ НЕКАД БИО!
ТО ДА... АЛИ
БУВЕ НИСАМ
СТРЕСАО!

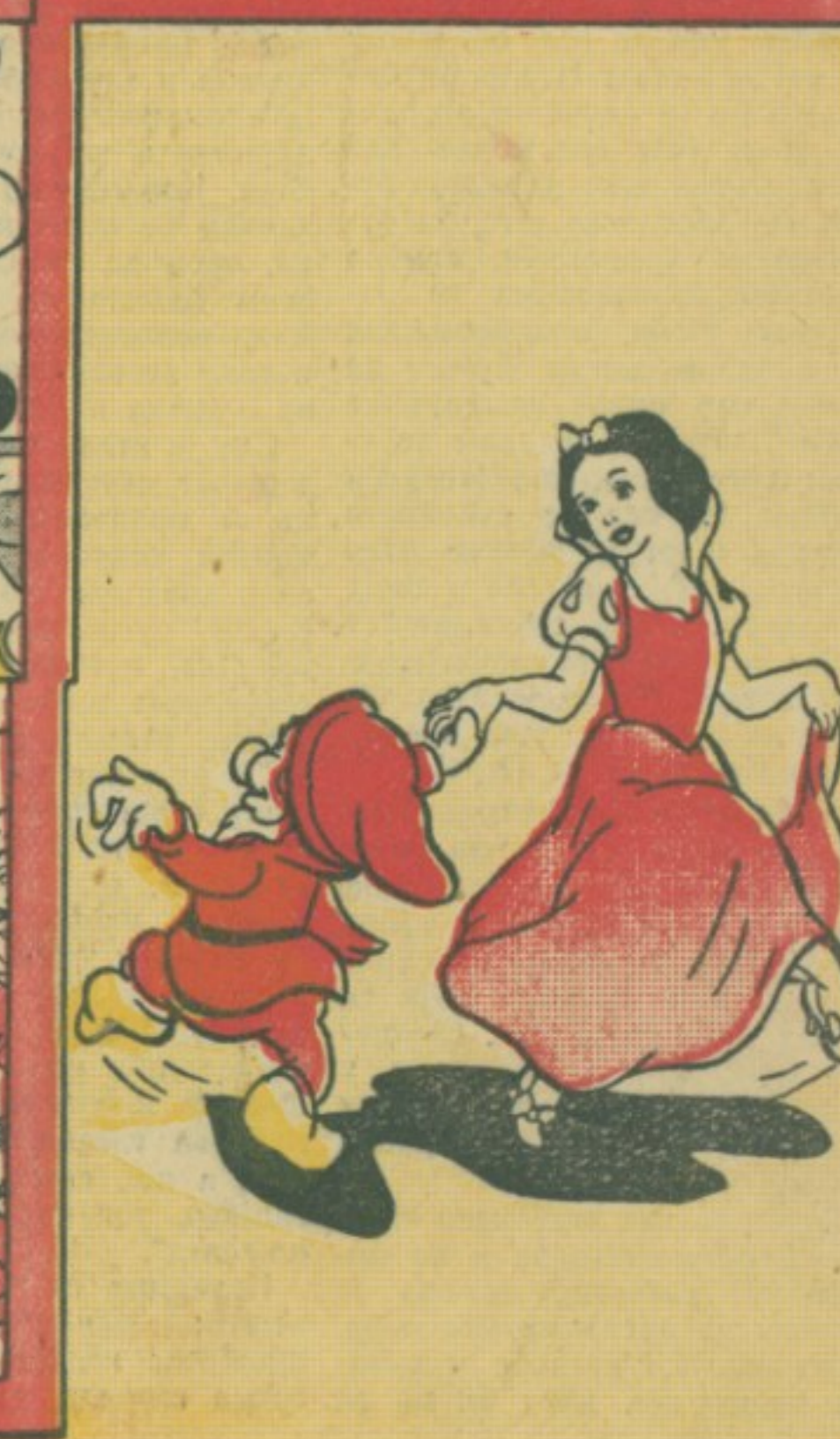
А САД ДА ОВЕ ЈАДНИКЕ
ВРАТИМ У ЖИВОТ...
КОГА?

ВИЛУЛИ ЈЕ ИМАО ОБИЧАЈ ДА
ЛЕПЕ ДЕВОЈКЕ ПРЕТВАРА
У ЦВЕКЕ, А ДЕЦУ У ДРАГО
КАМЕЊЕ!
ОХО!

СРЕЋНЕ СУ
ШТО СИ ИХ
ОСЛОБОДИО!
БОГМЕ...
И ЈА САМ
СРЕЋАН!

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ

ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

Роман од И. АСИМОВА

(3)

КРАТАК САДРЖАЈ ДОСАДАШЊИХ НАСТАВАКА

Један истраживач са Земље — „ана-лизатор свемира“, како се у роману назива — открио је да планети Флорина претстоји неизбежна пропаст. Он то каже једном од надлежних са Флорине и тражи од њега да о томе одмах обавести Међузвездану Биро. Овај не пристаје и кад човек са Земље почне да прети он му прилази и помоћу „штала заборав“ уништава у њему свако сећање.

Годину дана после тога, у ткачници једног мало насеља на Флорини ради као ткач неки Рик, што на језику Флорина значи навод. За њега нико не зна одакле је дошао и сви мисле да је сулуд. И заиста, првих дана кад се појавио у ткачници он није знао ни да говори. Њему помаже да се снађе радница Валона Марч, такође усамљено и несрећно створење, и чврсто га везује за себе. Међутим, Рик је наједном почео да се сећа појединих догађаја из свог ранијег живота.

То се догодило кад је он први пут почео да говори. Било је тако изненадно да се она уплашила. Чак се није усудила да о томе ништа каже градоначелнику. Свог првог слободног дана подигла је пет новчаница са своје књижице за осигурање и одвела Рика код једног лекара у граду. Имала је његово име и адресу записане на једном парчету хартије, па ипак јој је требало два часа да, пробијајући се између огромних стубова који су издизали Горњи Град према сунцу, дође до његове ординације. Била је упорна у свом захтеву да присуствује прегледу и лекар је пред њеним очима извео све оне ужасавале ствари са својим чудним инструментима. Али, кад је Рикову главу ставио између два метална предмета и кад су они засветлели као што кирт-мушица светли ноћу, она је скочила са столице и покушала да га заустави. Лекар је тада позвао два човека, који су је извели из собе иако се она дивље опирала.

После читавог часа и по, у претсобље где је она чекала изишао је лекар, висок и на-мрштен. Осећала се нелагодно пред њим, јер је он био један од „племенитих“, иако је имао ординацију у Доњем Граду. Али, његове очи су биле бјаве, могло би се чак рећи пријатељске. Обрисао је руке, а затим бацно убрисао у суд за отпатке, мада је њој изгледао савршено чист.

— Где сте упознали овог човека? — проговорио је најзад лекар.

Она му је опрезно испричала како је средла Рика, сводила своју причу само на најосновније чињенице, не помињући градоначелника и патролдије.

— Онда ви ништа не знате о њему?

Она је одмахнула главом.

— Ништа пре тог догађаја.

— Овај човек је био подвргнут дејству штала заборав. Знате ли шта је то и шта то значи?

У први мах одречно је одмахивала главом, а затим је прошапутала сува грла:

— Је ли то оно што раде с лудим људима, докторе?

— И криминалцима. Томе се прибегава да би се тим људима, и то ради њиховог

добра, изменила психа. Од тога њихов по-мрачени ум оздрави, или им се измене они центри који их терају на крају или уби-ство. Разумете ли ме?

Разумела га је. Наједном јој је лице по-стало тамноцрвено.

— Али, Рик није никад ништа украо нити је икога озледио.

— Зовете га Рик?

Изгледало је да ствар почиње да га за-нима.

— Слушајте, — наставио је лекар — како можете да знате шта је он учинио пре но што сте га ви срели? Према садашњем, његовом стању, то је тешко погодити. Метод примењен на њему био је потпун и брутал-ан. Ја не бих могао да кажем колики је део његовог мозга потпуно и трајно уни-штен, а колики привремено паралисан. Ве-рујем да ће му се временом ум делимично вратити, као што му се вратила и моћ гово-ра. Због тога је потребно да овај човек бу-де под сталним надзором.

— Не, не! Он мора да остане са мном! Ја се добро старам о њему, докторе.

Његово чело се набрало, али кад је про-говорио глас му је био још блажи:

— Па... ја мислим на вас, девојко. Мо-жда из његовог духа није отстрањено све оно што је било рђаво. Сигуран сам да не бисте желели да вас једног дана озледи.

У том тренутку једна болничарка је из-вела Рика. Говорила му је нешто тихо, да би га умирала, као што би умирала как-во дете. Рик, с руком на челу, гледао је по чекаоници празно погледа. Најзад, по-глед му је пао на Валону. Испружио је руке према њој и зајецно: „Лона!“

Она му је притрчала, положила његову главу себи на раме и нежно га загрлила.

— Он ме никад неће озледити, ма шта да је раније био! Никад!

Лекар, смркнуто и забринута лица, рече:

— Његов случај мора, разуме се, да бу-де пријављен. Ја не знам како му је, у ова-квом стању, успело да побегне од надле-жних.

— Да ли то значи да ће га одвести, док-торе?

— Бојим се да хоће.

— Преклињем вас, докторе, не чините то! Развијајући своју марамицу, у којој за-светлуца пет сјајних новчића, она је на-ставила:

— Можете их задржати свих пет, док-торе. Ја ћу се добро старати о њему. Он неће никог озледити, уверавам вас.

Лекар је погледао новац који је она др-жала у руци.

— Ви сте ткачка радница, зар не?

Она је климнула главом.

— Колико зарађујете недељно?

— Овака један комад.

Он узме новац, поигра се њиме у својој стиснутој шаци и пружи јој га натраг.

— Узми га, девојко. За преглед ти нећу ништа наплатити.

Запрепашено га је гледала.

— Нећете никоме рећи о овоме, докторе? Али, он одговори:

— Бојим се да ћу морати. Такав је за-кон.

Вратила се у село готово трчећи, слепа од страха, грчевито држећи Рика за руку.

Следеће недеље, на хипервидео-апарату чула је вест да је неки лекар настрадао у саобраћајној несрећи коју је изазвао тренутни нестанак електричне струје у његовом дијагностичком скутеру. Име лекара било јој је некако познато и она га је те вечери упоредила са именом записаним на оном комадићу хартије. Било је исто.

Осетила је тугу јер је то био добар чо-век. Добила је његово име још одавно од једног радника који јој је рекао да је тај лекар увек био добар према ткачким рад-ницима и да се у случају невоље човек сло-бодно може њему обратити. И заиста, кад се сама нашла у невољи, њему се обрати-ла. Али, њена радост надвладала је тугу због докторове смрти. Он сигурно није имао времена да пријави Рика. Бар нико није долазио у село да се распитује за њеног находа.

Касније, кад је Рик могао више да разу-ме, испричала му је шта је лекар рекао, да би га на тај начин натерала да се не удаљује из села, где је био најсигурнији.

Из размишљања ју је тргао Рик, згра-бивши је за раме.

— Зар ме не чујеш? Нисам могао бити криминалац кад сам имао тако важно за-нимање.

— Зар ипак ниси могао да учиниш неки преступ? — поче она бојажљиво. — Могао си, иако си био значајна личност. Чак и „племенити“ могу да учине преступ.

— Сигурно сам да нисам. Али, потребно је да и други буду у то сигурни. Нема другог начина да их у то убедим сем да осветлим своју прошлост. Морам да на-пустим ткачницу и село и да дознам све о себи.

Осећала је како у њој расте страх.

— Рик! То би било опасно! Због чега ти је то потребно? Чак и ако си анализирао Ништа... зар је то толико важно да о томе треба још нешто да сазнаш?

(Наставиће се)

БУГЕНВИЛСКИ КОРМОРАНИ

К ада је пре 200 го-дина Луј Антоан Бугенвил (1729—1811), француски морепловац, истраживач и при-родњак, на свом путу око све-та пловио дуж стеновитих и неприступачних перуанских о-бада, пред његовим очима у-казао се дотад невиден при-зор: стотине хиљада необич-них црно-белих птица покри-вале су стрме камене литице. Била је то нарочита врста морских гавранова, дотад не-позната научном свету, тако-звани корморани. После тога, латинском називу ове птице увек је додavano име францу-ског морепловца — бугенвил-ски корморан, или пак буген-вилски гуане, према популар-ном називу који јој народ ове земље даје.

Прошла су два столећа од тог времена а перуански кор-морани још и сад обитавају на истом месту. И ало би би-ло ако би се случајно догоди-ло да напусте ове обале. Зло по земљу и њен државни бу-џет. Не због тога што би бу-генвилски корморани, слично морским гаврановима из Ја-панског Мора, припомотени и заузани могли човеку да служе као оруђе за хватање рибе. Перуанци не доже на у-зници корморана, као јапански рибари, па кад се суноврати у море и отуда извуче плен да му га отму за себе и своју породицу, а тек сваку десету рибу да препусте прождрљивом дову. Много је већа кор-ист коју бугенвилски кормо-ран претставља за Перу.

Најдрагоценије органско гно-јиво на свету, такозвани перу-ански гуано, према имену птице гуане, има у себи 13% азота, 12 до 15% фосфорне киселине и 2 до 3% фосфата који се веома брзо асимилује. Осуше-но, испињено и спаковано у цакве за извоз, гуано доноси Перуу просечно 30 милиона долара годишње.

Да би се ова драгоценна став-ка у буџету сачувала и по мо-гућству увећала, држава је морала да предузме низ мера, проучавајући потребе и навик-е корморана, како би их за

вечна времена задржала на својим стеновитим обалама. А то није било лако.

С времена на време, баш кад су мали морски гавранчићи излазили из јаја, с високих и шпљатих Анда слетале су чак овамо на обалу страшне ор-лушине, да се мало разгале гурманским залагајем. И љу-ди су долазили да скупљају свеже снесена корморанска јаја, што је све утицало на смањење броја ових птица. Да би се заштитили, корморани су напуштали обалу и одлета-ли далеко на море, на камена и неприступачна острва, где су се, у тескоби, гурали, доми-ли јаја, гњечили младе, али су бар били безбедни. Само, с њима је на тај начин „одле-тало“ и драгоцено гнојиво.

Да би ове птице сачувала од уништења, перуанска влада основала је такозвану компа-нију за гуано. Драконским ка-знама припрећено је јакокра-дицама и забрањена је прода-ја корморанских јаја као спе-цијалитета по крчмама на о-бади. Кондори са Анда доче-кивани су пушчаним плотуни-ма, тако да су се најзад сав-ним одбили од ових места. Али, неповерљиви корморани и даље су одлазили на тескоб-на острва изгубљена у мору.

Сад је ствар предата у над-лежност стручњацима за пти-це — орнитолозима, да они проуче психологију кормо-рана и предложе потребне мере. После дугогодишњих истра-живања, научници су рекли своју реч: треба створити на-рочите резервате за кормо-ране и прогласити их за забра-њену територију. То је и учи-њено. Пустни и тихи стенови-ти трови, далеко од путева и људских насеља, одвојени су од осталог света високим о-градама, правим кинеским зи-довима. Иза њих ни човекчи поглед није више сметао пти-цама у њиховом послу ко-грађења гнезда, подизања мла-ди, а пре свега у гомилању гнојива, тог перуанског „гуа-но-злата“.

Научници су утврдили још нешто: одрастао корморан прождере годишње 100 кило-грама сарделе, своје најслађе

хране, рибе која се у јатима задржава највише баш уз пе-руанске обале, чему се и има за-хвалити за вековни привр-женост корморана овим краје-вима. На сто килограма рибе, корморани „производе“ годи-шње 20 килограма гнојива. Али, кад би они могли да гу-тају веће количине рибе, да-вали би вероватно и више гуана. А како ће доћи до ве-ће количине сарделе кад о њу морају да се отимају с другим прождрљивцима, као што су пеликани, галебови и остале морске птице. Зато је дигнута права хајка на све те птице чији измет није тако драго-цен или га „неодговорно“ ба-цају у море, уместо ту, на о-

које ће корморани, идући за својом храном, моћи да се склањају. А кад хладноћа про-ђе, олет истим путем — сар-деле морем, птице ваздухом — вратиле се ова необична поворка натраг, здрава и чи-тава; ако не рибе, а оно пти-це још многобројније него при поласку, и то птице сна-жне, дебеле, прождрљиве, као што и треба да буду добри и неуморни „произдуценти“ гуана — перуанског злата.

млака. Најнегодније је кад до ове сеобе дође усред врелог лета — у Перуу је децембар најтоплији месец — те птице остану извесно време без хра-не. Празна трбуха, мршаве и слабе, оне тала гуано готово и не дају. Узалуд итежу кор-морани дуге вратове, узалуд се дубоко гњурaju — хране нема на нама. Онда цркавају на хиљаде, како се то дого-дило 1942 године. Сад су на-учници предложили да се дуж целог морског пута којим сар-деле плове на Југ изграде у стенама „релејне станице“, у

Да није било математичара...

У разним земљама приређене су 15 марта прославе 2.000-годишњице од Цезарове смрти. И на америчком Колумбија-универзитету била је заказана прослава и отварање издо-жбе. На овој изложби требало је, поред Цезарових биста, да буду изложене и слике појединих сцена из Шекспировог дела „Јулије Цезар“, као и портрети чувених глумаца који су играли улогу Цезара у позориштима и на филму. Али, у последњем тренутку ова прослава је отказана зато што су професори математике Колумбија-универзитета успели да до-кажу својим колегама историчарима да ће се 2.000 година од Цезарове смрти напустити тек идуће — 1957 године. Цезар је, као што је познато, убијен за време такозваних мартов-ских ида, које падају 15 марта по нашем рачунању времена. Од мартовских ида 44 године пре наше ере, кад је Цезар убијен, до мартовских ида које падају једну годину пре наше ере протекле су 43 године. Од ових последњих, из једне године пре наше ере, па до мартовских ида пре године наше ере, протекла је још једна година, дакле укупно 44 године. Кад се томе дода 1955 година, колико је отада до данас про-текло, добија се укупно 1999 година. Тако је, захваљујући математичарима, историска прослава одложена за идућу годину.

ЦЕО ЖИВОТ ПОСВЕТИО ПРОУЧАВАЊУ МУВА...

Професор универзитета у Павији Ђузепе Риенци посветио је 50 година свога живота проучавању мува. Недавно је у-чени ентомолог објавио једну књигу у којој је изнео заним-љиве податке о неких 12.000 врста мува и о њиховим неве-роватним могућностима размножавања. Према италијанском научнику, одрасла мува снесе 1.000 јаја недељно, из којих се излупе око 500 женки. Оне носе јаја истим темпом, тако да друга генерација једне једине муве броји већ 500.000 чла-нова, а трећа 250 милиона. У току године од једне муве на-стаје осам до десет генерација, што значи да ће она за то време имати равно 7.812.500.000.000.000.000.000 потомака. Кад би се све ове муве поставиле у једну праву линију, једна за другом, авион који лети брзином од 1.125 километара на сат морао би да утрочи 5.351 милион година да би превалио тај огроман пут.

Срећом, природа је удесила да мувама, од њиховог ро-ђења па све до смрти, сваког тренута прете многе опасно-сти. Оне имају безброј непријатеља који прождиру њихова јаја, ларве и одрасле муве, тако да је земља спасена страшне мувље инвазије, која би настала кад њих не би било. За свега неколико недеља муве би, ослобођене својих непри-јатеља, преплавиле цео свет, појеле све биљне и животињ-ске резерве и уништиле човечанство.

КОЦКАСТА ЈАЈА

Домаћице у граду Итаки, у држави Њујорк, биле су не-мало изненађене кад су им пролазици једног јутра понудили кокошија јаја у облику коцке, завијена у целофан. То се бида свежа јаја, разбијена и ирурчена у целофанске омотаче, али тако да беланце и жуманце остају неопштењени.

Иако су оваква јаја нешто скупља од обичних, интере-совање је било велико, јер су преимућства јаја у целофану многобројна. Пре свега, кроз прозирни омотач види се које је јаје исправно а које није. Не постоји опасност од ломљења јаја, а и паковање је лакше. Јаја се стављају у бакелитне ку-тије, по дванаест комада у једну, и тако заузимају врло мало места. При раду са овим јајима не прљају се руке, не остају љуске које треба бацити, већ само целофански омотач, који се може сагорети. У целофанском омотачу јаја могу и да се кувају. Једини им је недостатак што, до употребе, морају да се држе у фрижидеру.

ГРАДОВИ ТРАБАНТИ

У Лондону и његовим предграђима, који заједно чине такозвани „велики Лондон“, живи данас близу девет милиона особа, што представља петину целокупног становништва Велике Британије. Нагло насељавање Лондона почело је истовремено с процватом индустрије у овој земљи. Пренасељеност енглеске метрополе представљала је још пре последњег рата, кад је у ваздушним нападима уништено преко 125.000 станова, један од највећих и најтежих проблема Лондона. Данас је то стање још много теже, па није никакво чудо што не само градске власти, већ и сама влада улажу знатне напоре да би решили питање пренасељености и смештаја нових становника. Лондон у том погледу није никакав изузетак. Још од 1918. године, у готово свим великим европским градовима влада стална nestaшница у становима. Поред тога, пренасељени градови пружају све мање погодности својим становницима, чије здравље постепено поткопавају дим, чај, разна испарења, непрестана бука и саобраћајни метеж који веома штетно утиче на нерве. Ниједан од европских градова није тако озбиљно пришао решавању nestaшнице станова и проблему даље изградње града као што је то учинио Лондон. Планови за решавање станбене кризе веома су обимни и за њихово потпуно остварење биће потребно више година. Суштина тих планова је децентрализовање града, тј. подизање читавих насеља ван „великог Лондона“.

Између 1927 и 1939. године око 600.000 Лондонаца добровољно су се иселили из ужег Лондона у његова предграђа,

а предвиђа се да ће за идућих неколико година за њиховим примером поћи још 400.000 становника. Према једном плану донетом 1951, кроз двадесет година највећа густина становништва за центар Лондона не сме бити већа од 500 особа по једном хектару.

Пресељењем становништва из ужег Лондона у предграђа није се, уствари, много постигло. Наиме, у самом средишту града налази се 37.000 фабрика и радioniца, у којима ради 750.000 људи. Одлазак тих људи на посао и њихов повратак кући не само да оптерећује градски саобраћај, већ штетно утиче на њихово здравље и нерве, јер многи од њих проводе сваког дана на путу и по више часова.

Због свега тога донета је одлука да се приступи остварењу једног пројекта од пре педесет година: подизању градова-трабаната. Већ данас се око Лондона налази венац од осам таквих градова. Сваки град-трабант одвојен је од града-матиче појасом зеленила широким 40 километара. Ти вештачки створени градови нису предграђа у правом смислу те речи, већ у сваком погледу самосталне општине. У градовима трабантима доследно се спроводи принцип да радна места буду тако повезана са становима да сваки човек може пешаче да иде на посао, а да опет фабрички дим и ларма не допире до станбених квартова. Тако, на пример, у Кролеју, граду-трабанту, ниједан радник и службеник нема да пређе од куће до места на коме ради више од 900 метара.

Иако сваки поједини град-трабант има између 60.000 и 80.000 становника, станбени део града подељен је још и на такозвана „суседства“. Свако „суседство“ има своју основну школу, подигнуту на таквом месту да мали ученици на свом путу од куће до школе не морају да пређу ни преко једне улице. На граници свака два „суседства“ налази се гимназија, а у средишту града — колеџ. Поред тога, свако „суседство“ има свој културни центар с клубом, биоскопском двораном, библиотеком и салом за позоришне претставе, као и радње у којима домаћице могу да купе све што им је потребно. Већи робни магацини налазе се у средишту града.

За разлику од осталих европских земаља, у Енглеској преовлађују мале зграде, у којима станује само по једна породица. Велике грађевине, такозване „најамне кућерине“, нису омиљене у Енглеској и у њима обично станују самци или породице без деце. У градовима-трабантима, који се обично подижу око неког већ постојећег села, преовлађују зграде типа вила, с баштом око куће, тако да становници имају утисак да не живе у граду, већ у природи.

За подизање станова како у самом Лондону, тако и у његовим градовима-трабантима, постоје нарочита друштва за грађење, која омогућају чак и људима с просечним дохотком да станују у кућама грађанин само за једну породицу.

Вегитација у леду и мајми

Норвешки град Хамерфест саграђен је 1787. године и брзо се развио, као и неки други северни градови, захваљујући трговини разним кожама и рибом. Хамерфест је најсевернији град на земљи и налази се на 70° 40' северне ширине. У њему готово стално влада лед и магла, а растине, уколико га има, врло је слабо. Сунце је готово непознато. И тамо влада лето, али оно није топло. Шетајући кроз овај град, странац осећа стално мирис рибе, уља и масти од фока и китова. Свака кућа у овом граду има велики таван, а у средишњим кућама изграђен је димњак из кога на тавану избија дим и суши месо и рибу.

СРЕБРНА СВАДБА С ОКЕАНОМ

Крајем идућег месеца у Француску ће се вратити школски брод „Јованка Орлеанка“ са свог трећег путовања око света, на који је кренуо из француске луке Брест. За време ове треће пловидбе брод ће прећи око 32.000 морских миља. У току свог двадесетогодишњег крстарења морима и океанима овај брод је прешао 800.000 километара. Ова његова последња пловидба око света биће прослављена као сребрна свадба са океаном.

WALT DISNEY'S

ЛЕГЕНДЕ О ДЕВИ КРОКЕТУ

НЕ СЛУТЕЊИ ДА СУ КОМАНЦИ ЗАРОБИЛИ ДЕВИЈА, РАСЕЛИ И ТИРЗА СТИГЛИ СУ ПРЕД ТВРЂАВУ...

ЕВО НАС, ТИРЗА! СТИГЛИ СМО!

ДА! МИ СМО САД У СИГУРНОСТИ АЛИ, ШТА ЛИ ЈЕ С ДЕВИЈЕМ?

КАО ШТО САМ ВАМ РЕКАО, ДЕВИ ЈЕ ОСТАО ДА НАС ШТИТИ!

ОН ЈЕ НАЈХРАБРИЈИ ЧОВЕК КОГА САМ ИКАД СРЕЛА!

СЛАЖЕМ СЕ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ, У ЛОГОРУ КОМАНЦА...

А САД ЂЕМО ВИДЕТИ КОЛИКО СИ ХРАБАР!

ЧУЛИ СМО МНОГО ПРИЧА О ВЕШТИНИ БЕЛОГ ЛОВЦА... САД ЂЕМО ТИ ПОКАЗАТИ ВЕШТИНУ КОМАНЦА!

ПОГЛАВИЦА ЈЕ ДАО ЗНАК И ТРИ СНАЖНА РАТНИКА СТАЛА СУ НА ДВАДЕСЕТ КОРАКА ИСПРЕД ДЕВИЈА...

ПОГЛАВИЦА ЈЕ ПОНОВО ДАО ЗНАК. РАТНИЦИ СУ ЗАМАХНУЛИ...

НАСТАВИТЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Биљке и зима

Тош у току јесени пољопривредници мисле како би заштитили биљке (воће и поврће) од зимских мразева, који им често причине велике штете. Али, многи не знају да се и саме биљке умеју сачувати од мрза, а неке лако савладају и „напад“ снега и леда.

Како мраз убија биљке

Кад се температура спусти испод нуле (тачке на којој почиње смрзавање), онда се у ћелијама биљке стварају ледени кристали, који постају од воде из протоплазме ћелија. Претварање ове воде у лед у самим ћелијама може да изазове уништење ћелије, јер она без воде не може да живи. Ћелија може бити уништена и због тога што тај лед механички оштети ћелију, јер је лед чврсто тело.

Зашто су неке биљке отпорне према мразу

За време кратког периода мрза, многе биљке које су отпорне према леду (зимски купус, трава, итд.) ослобађају се извесне супстанце, као

што су соли и друго. Познато је да се теже смрзну раствори разних соли од чисте воде. Наиме, потребна је дакле вишка температура да би се смрзла површина мора (у

коме има доста соли), него да би се створио лед на рекама и слатководним језерима. Осим тога, испуштањем соли у ћелијама се повећава количина протеина, који смањују количину леда у ћелијама, јер се из протеина не ослобађа вода коју они са-

држе. Протеини, дакле, задрже воду, па је садржина ћелије течнија и лед је не оштети механички.

СМИЉАН СМЉАНИЧ И СИЉУШКА

Велики словеначки песник Отон Жупанчич (1878—1948) прве своје песме потписао је псеудонимом Смиљан Смиљанич, а после именом Гојко Драготин Кете (1876—1899), та које словеначки песник, почео је своју песничку каријеру једном дечом песмом, испод које се потписао именом Сиљушка.

Народне пословице о вуковима

Вукови и данас причињавају нашој привреди знатне штете, а поготову су оне биле велике у прошлости, кад људи нису стајали на располагању таква средства за уништавање која данас имамо. Стварајући пословице о разним стварима и збивањима у животу, наши стари створили су и низ пословица о вуковима, па ћемо овде изнети неколико примера:

Ко се боји вука, нек' не иде у шуму.
Пуста гора никад није сама, без хајдука или горског вука.
Вук не треба показивати пут у шуму.

Курјак нема дома.
Вук не вије да га гора чује, већ вук вије да друга добије.
Развукао као курјак на раскршћу (каже се за некога ко рђаво пева).
Здрав као курјак (каже се за здравца, јако и окретна човека).
Гладан вук и трулу даску загризе.

Вук длаку мења, али ћуд није када.
Никад курјак није овци ујак.
Вук не иде где овца нема.
Што вук улови и чељустима ухвати, а хајдук у кућу унесе, то се не поврати.
Вук више покоље него што може да поједе.
Не страши вука овчијом мешином.

Кад вук оматори, и врानе га јашу.
Забринуо се као курјак у јами.
Мртву се курјаку мери реп.
Вук свашта ради, али ипак једном плати.

ШТА СУ ТЕМБЕ?

Тембе су четвртасте колибе од плетера код неких припадних племена у Африци. Ради боље одбране, обично више таквих колиба на окупу образују правоугаоник око једнога дворништа, које има само један улаз, док се у колибе улази из дворништа.

ВАШАРИ

У НАШИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ ГРАДОВИМА

Најживљи и најзначајнији дани у нашим средњовековним градовима и насељима били су пазарни дани. Једном или више пута годишње, већ према томе какве су биле повластице, стицали су се трговци и занатлије са свих страна — у Србији на трг или панаџур, у Хрватској на сајам или вашар. Вашари су обично одржавани уочи празника и надавало се знало када ће се где одржати каква велика вашар. Касније, кад је пронађена штампа, кад су се почели штампати календари, у њима су увек били означени и вашари. Трговци који су путовали на велике вашаре, често у ка-

равану, били су под заштитом државних власти. Поједини градови давали су страним трговцима нарочите повластице. У средњовековном Призрену, на пример, у време панаџура повериоци нису смели да узнемирују трговце; у Загребу су могли да се бесплатно користе магацима у којима се чува роба, али је нису смели држати по приватним кућама и гостионицама. Градске власти у Загребу већ су врло рано увеле контролу робе која се продавала на вашару, као и контролу мера за дужину, тежину и течности. И на путевима и у месту где се одржавао вашар појачаване су страже да би осигурале безбедност трговаца. На вашарима је готово у-

век долазило до гужве, па и до употребе оружја. У повељи краља Уроша којом Призрену даје право на одржавање вашара каже се и ово: ко би на тргу изазвао неред, да плати 500 перпера; ко поштегеном ножем или мачем, да плати вражду. Ако је трговац страдао или био опљачкан на путу, отплету је плаћао владар или господар оне области где се десио напад. На Јадранском Мору, у водама Дубровачке Републике арстарило је увек неколико убојних галија и чувало трговачке лађе од гусарских напада. Казне за разбојнике који су пљачкали трговце биле су савирене. Године 1416 у дубровачким водама ухваћени су неки гусари из Омиша који су похарали једну трговачку лађу. Најпре су стављени на муке, а онда позвани да плате осмотру цену за похаране ствари и то у изванредно кратком року; док у дубровачкој судској дворници не догори једна мала свећница. Како они нису могли да за тако кратко време нађу јемца, понова су стављени на муке, а потом су обешени.

Знајте ли...

ФЕБРУАР
Фебруар, други месец по реду, није постојао у старијим римским календарима. За владе Нуме Помпилија, римски календар добио је два месеца: јануар на почетку, и фебруар на крају године. Све до 1452 пре наше ере фебруар је био последњи месец године, а тада су га децември „пребацили“ на друго место, одмах после јануара. Стари назив фебруаријус постао је, највероватније, од глагола „фебруаре“, што значи очистити, или од Фебруе, римског празника посвећеног кајању за учинене грехове, који се празновао у другој половини овог месеца.

вог ораха, који Персијанци називају „наргила“, по чему је и читава направа добила име наргила. Мада се данас овакве луле праве и од стакла, метала и порцелана, оне су задржале назив наргила.

ПОЧЕТНА БРЗИНА 11.000 КИЛОМЕТРА

У америчким експерименталним базама у Невади испробан је нов оксидични топ, који је експлозив добијен комбинацијом хелијума, водоника и кисеоника. Почетна брзина пројектила испалењог из овог оруђа износи 11.000 километара на час.

ОБИШАО „СТО И ДЕСЕТ ЗЕМАЉА“

Хиџан Чуанг (602-664) био је кинески путописац. Он се прерушио у будистичког калуђера и мого путовао, те је обишао, како се каже, „сто и десет земаља“ Средње Азије и Индије.

КО СУ ТУБУЛАРИ?

Тубулари су номадски народ турског порекла који живи на Алтају. Баве се ловом, сточарством и пчеларством. Има их неколико хиљада.

Мафионичари и „птице које говоре“

Међу силним светом који би се скупно на вашарима било је увек и много сецкеса, краљиваца и допова сваке врсте. Кад би таквог ухватили на делу, стражари би га одвели пред градски суд, који би му одмах судио. У средњовековном Загребу сеци сецама су отсецана оба уха, па су потом срамотно истеривани из града, под претњом да ће бити спаљени ако их власти затекну на градском атару. Тако је био кажњен и неки Мартин Божић. Велики хрватски романописац Аугуст Шеноа, на основу изворних историских списа, обрадио је ту личност у свом роману „Клетва“. Ту су врло живо и сликовито описани вашарски дани у Загребу крајем 14 века. Градске власти у Загребу нарочито су мучиле с пиљарицама — „филаркама“, које су увек биле спремне на грдњу и вребање. За њих су биле одређене нарочите казне: ношење срамотног камена око врата.

Тако су вашарски дани имали и својих узбуљивих тренутака. Поред трговаца и купаца на вашаре би се слагали и разни мафионичари, свирачи и певачи, људи с дресираним животињама, нарочито медведима и мајмунама, па „птицама које говоре“. Били су ту и продавци чудотворних лекова и путујући лекари. Вашар је дружао живу и шарену слику. Брујање гласова, људских и животињских, трајало је од зоре до касно у ноћ.

Трговци из далеких земаља

Велике вашаре нису посећивали само домаћи трговци, него и они из страних земаља. У Загреб долазе трговци из Келна, Венеције, Фиренце, Бенове, из аустријских, пољских и мађарских градова. На вашарима у Србији поред „Латина“ — трговаца из Италије и далматинских градова — има Грка, Арапа и Персијанаца. Виђани су и Французи из Марсеја и Монпељеа, који су се иначе бавили вађењем корала код острва Ластова у Јадранском Мору, Јован Лобковић, Чех, који је 1493 године путовао у Палестину, прича како из земље Мамелука одлазе трговци у Дубровник и у „земљу словенску“, где „на великим трговима“ за скуп новац купују птице ловице, нарочито соколове. И у далеким источним земаљама били су познати соколови за

лов из Хрватске и Славоније. Поред лабудова, на вашарима у Загребу продавали су се и соколови.

Свашта је човек могао да види и да купи на тим вашарима. Међу трговачком робом било је и финих ђаконија: шећер у главама, разноврсне послатице у кутијама, сируп у крчазима, октоподи из Јадранског Мора у мешинама, морска риба у бурадима, свежа или зачињена. У Загреб је долазила харинга чак из ханзеатских градова на Балтичком Мору; било је ту јужног воћа свакојаке врсте, па скупочених зачина и мириса. Дубровчани су, на пример, доносили шафран чак до Београда. Од металне робе на вашарима је било оружја, оклопа и панцир-кошуља, коњске опреме, труба, ланаца, ножева, свећњака, игала, па затим златарских производа, драго камења и бисера, разне стакларе, златних и сребрних конаца, обуће, појасева, кеса и рукавица од коже, италијанске хартије, па свећа и сапуна, финог сукна и тканина, свиле и броката итд. Разуме се да је на вашарима главну робу претстављало оно што се производило у нашим земаљама; били су то пољопривредни и сточарски производи и разне прерађевине од њих.

У Средњем веку у нашим земаљама и државама, поред домаћег, био је у употреби и

разноразни страни новац. При куповини новац се мењао према одређеној вредности. Зато је на вашарима увек било и мењача. У Србији и Босни тим су се послом углавном бавили Дубровчани, а у Хрватској најчешће Италијани из Фиренце и Венеције. Постојале су и разне мере. Неке су биле опште, друге локалне. О свему томе требало је да воде бригу и трговци и купци, а власти су будно пазиле да мера буде тачна и да се на њој не вара. За време вашара као и за пијачних дана, мере су стално контролисане. Тако је, на пример, Роландов споменик у Дубровнику служио и као мера за узорни лакат. Споменик витезу Роланду подизали су међу својим зидовима слободни средњовековни градови. То је учинио и Дубровник, али је једну руку витезову, од лакта до малог прста, искористио за прототип тачне мере која је названа лакат. У Загребу, пред градском већницом, биле су у камени издубљене мере за жито и течности, а у зиду су били учвршћени гвоздени риф и лакат, да би свако могао да измери купљену робу. Већ 1425 године градско веће је одлучило да сваки трговац и крчмар мора у градској већници да провери своје мере, на које је онда ударан општински печат. Објављено је такође да ће крчмар који би точно на криву меру изгубити све вино које држи у бурету,

Један занимљив исјид

Међупланетарна путовања, која су некад била искључиво тема фантастичних романа, данас се налазе у области реалног. Њима се баве озбиљни научници, а државе одвајају све већа средства за изградњу моћних ракета, зачетка будућих васнонских бродова. Зато није чудо што се све више говори и пише о планетама нашег сунчног система, које су нам сад постале много ближе него што су биле икад раније. И ви сте сигурно прочитали који чланак о овим смелим пројектима будућности и упознали се с појединим члановима велике Сунчеве породице. А колико сте од свега тога запамтили, показале ваши одговори на следећа питања:

товати, рецимо, до Месеца, а свих десет — још даље у васиону.

- 1) Не. У току Месечевог обраћања око Земље ми увек гледамо његову исту страну. Видљиво је укупно око 59% Месечеве површине, док се остали део никад не види са Земље.
- 2) На Плутону. За једногодишњи боравак на овој планети бићемо са Земље живот би био суншине кратак. Јер, „година“ на овој најудаљенијој планети Сунчевог система износи колико 248 наших година.
- 3) На Меркуру. Ако бисте били толико лакомислени да

- једне особе око 2,5 пута већа него на Земљи.
- 5) Да. Сунчеви зраци одбијају се од Земље у простор. За време младог Месеца, кад његов срипљ даје незнатну светлост, ми можемо видети остатак Месеца, мада сасвим нејасно, због тога што је он осветљен овом „Земљиним светлосћу“.
- 6) На Јупитеру, јер он има равно дванаест својих месеца и исто толико врста „месечине“. Четири су отприлике величине Земљиног Месеца, док су остали мањи.
- 7) На Сунцу. Његово зрачење је резултат преобраћања водоникових атома у атоме хелијума. Ова реакција праћена је ослобађањем огромне количине енергије, неупоредиво веће од оне која се ослобађа приликом експлозије атомске бомбе.
- 8) Да. Пошто се Земља обрће око своје осовине једанпут за 24 часа, а дужина екуатора износи 25.000 миља, то значи да се људи у тропским крајевима крећу брзином већом од хиљаду миља на час. У Чикагу дужина једнодневнег путовања износи свега око 18.500 миља, што отприлике одговара брзини од 770 миља на час.
- 9) У јануару. Почетком тог месеца Земља је за око 3 милиона миља ближа Сунцу него у јулу. Услед тога су зиме у северним пределима нешто топлије, а лета хладнија него што би иначе био случај. Међутим, смењивање годишњих доба више зависи од нагиба Земљине осовине него од удаљености Земље од Сунца.
- 10) Сунце. Оно је, уствари, једна омања звезда, ако се узму у обзир величине осталих. Многе звезде које ноћу видите на небу хиљадама пута су светлије од Сунца. Али, најближа од њих удаљена је од Земље неких 25 трилиона миља.

се спустите на неко место на његовој страни окренутој према Сунцу, свакако не бисте дуго уживали у сунчању, јер тамо температура износи преко 350 Целзијусових степени.

4) Не. Ако бисте то неким случајем дозволили, морали бисте да држите преко 60 килограма. Тежина зависи од површинске гравитације планете. На Јупитеру је тежина

Најзад, после много муке, бегунци су стигли до села. Цонова сестра Ана изишла је пред кућу и радосно их поздравила. Пас Вац је весело лајао.

Цон је довукао санке до кућних врата и унео Лорну у кућу. Тамо их је дочекала његова мајка. Ана је за то време помагала Гвини да унесе ствари.

Сви су били радосни због Лорниног доласка. Мајка је спремила топлу вечеру. Гвини је села до пећи, узела зделу с храном и почела да једе.

Грануло је пролеће. Једног дана, враћајући се из Лондона, Јеремја Стиклес приметно је да га прате три сумњива коњаника. (Наставиће се)

Његова најузбудљивија борба

Француз Жан Боротра припада играчима тениса који су веома дуго светли међу најсјајнијим звездама спортског неба. Он је односно значајне победе и у старијим годинама, кад су многи тенисери већ бивали заборављени. У току своје дуге спортске каријере Боротра је био трипут првак света, трипут првак Аустралије, девет пута Америке, 23 пута Енглеске и 68 пута био је први играч Француске. Данас се инжењер Боротра ближи шездесетој години, па ипак претставља опасаног противника за многе одличне француске играче.

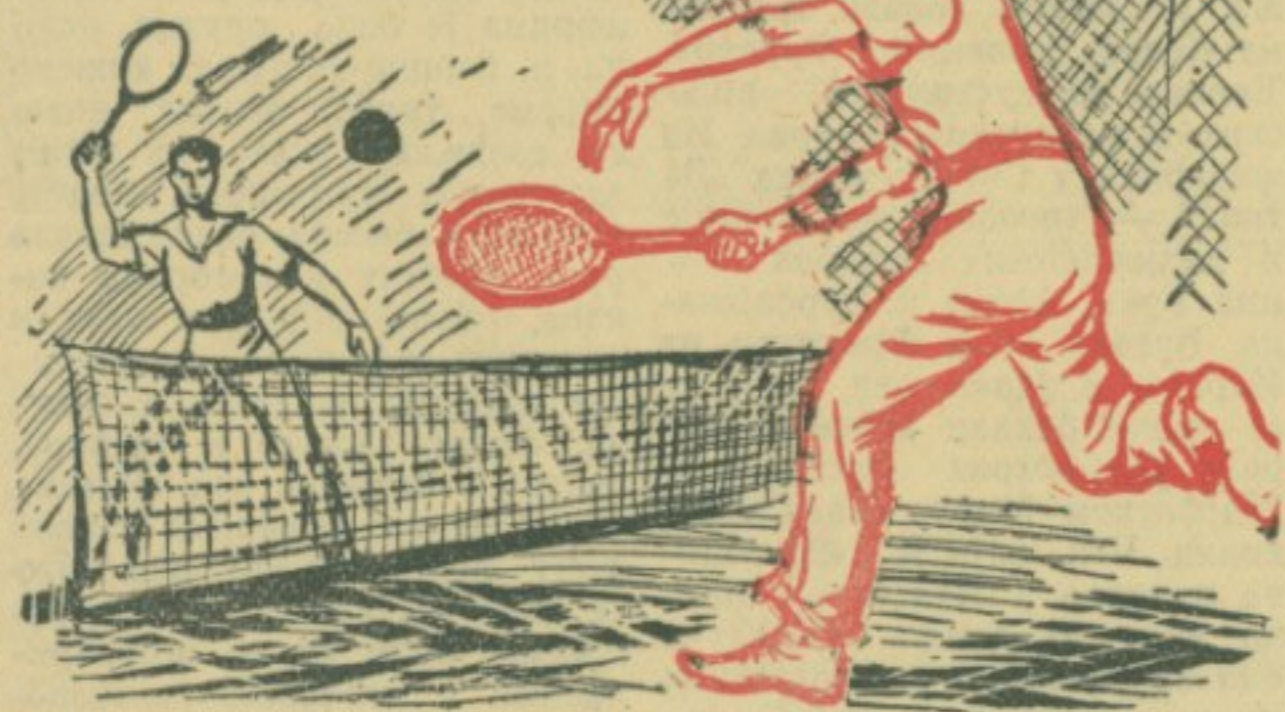
Откако се први пут појавио на тениском игралишту, па за дуги низ година, о Боротри неће престати да се говори. Својом брзом и оштром игром убрзо је потамнео славу многих познатих играча, све до оног дана кад је први пут стао лице у лице с француским асом Анри Кошеом. Пет пута узастопне морао је да се приклони Кошевој вештини. Но, то га није обесхрабрило. „Сигуран сам да ће доћи мој дан“, говорио је пријатељима, који су сумњичаво вртели главом. Увидео је да за велике победе треба озбиљно да прионе на посао. Месецима је студирао недостатке свог „форхенда“ и „бекхенда“ и поправљао ту врсту удараца. Године 1922, кад се поново сусрео с Кошеом, Боротра је однео победу.

Вишегодишње супарништво између Боротре и Кошеа никад није пољубило њихово пријатељство, а заједничке победе надмашивале су појединачне успехе. Четири француска мускетара: Лакост, Коше, Брињон и Боротра, од којих је Боротра био „Д' Артањан“, шест година узастопце односили су победе над најбољим англосаксонским играчима.

Године 1932 један новинар написао је да Боротра, због старости (тада је имао 34 године), неће моћи достојно да претставља Француску на на-

редном првенству света. Он, узвешен, одустане од такмичења и замени га Рене Лакост. Уочи утакмице, Лакост падне у постелу и једини који је могао да се појави био је ипак Боротра. Лакост га је преклињао да игра место њега. Разочаран мишљењем публике и донекле незадовољан својом физичком снагом, Боротра се тек у последњем тренутку одлучио да напусти.

Американци су извели изванредно снажну екипу: Вајјса и

Алисона, вимблдонске победнице. Француску су заступали Коше и Боротра. Првог дана Коше је играо против Алисона, а Боротра против Вајјса, најбржег тенисера који се дотле појавио на свету. Боротра је схватио да, ако жели успех, треба да напада први. Вајјс је био изненађен оваквом тактиком и лоше је враћао лопте. Интелигентни Боротра је, упркос томе што је био десет година старији, освајао гем са гемом и најзад је добио игру у четири сета.

У овом сусрету Французи су подлегли у игри парова, а сем тога и Коше је први пут у животу изнисио погнуте главе са игралишта на коме се такмичило за Девисов куп. Крајњи резултат зависио је од игре Боротра — Алисон. Али, Боротри је игра са Вајјсом силно исцрпља. Док су он и Алисон излазили на игралиште, пу-

блика је, узбуђена и у великој неизвесности, муком ћутала. Партнери су измењали прве лопте. Боротра је жустро одговарао, али, упркос напорима, Американца је повео са 2:0 у сетовима. Свима је било јасно да ће Француз бити побеђен. А онда се догодило оно у што нико више није веровао:

Кад је судија дао знак за одмор, после десетог гема, чланови француске екипе дојурили су да Боротри замене ципеле. Он се до те мере осећао исцрпљен да није био у стању сам да је обује. За то време Алисон, љут што је игра прекинута, шетао је крупним корацима на другом крају игралишта. Кад је игра настављена, Боротра је био као препорођен. С новом ципелом као да је добио нову снагу. За свега неколико минута просто је прегазио свог противника и донео Француској победу у овом важном такмичењу.

Иако веома заузет, као инжењер, Боротра ни данас не занемарује тенис. Пелесет осам му је година, али није лако савладати га у овој грани спорта. Запитан чиме објашњава своје одлике које су му донеле светску славу, Боротра је одговорио: „Немам тајни. Сваког јутра, без изузетка, радим гимнастику пуних 20 минута. Наравно, на свежем ваздуху“. Боротра никад у животу није пио нити пушио, а избегавао је тешко сварљива јела. Целог живота је пред собом имао само један циљ: да достигне оне који су изнад њега. Он сматра да је баш зато и успео.

ВЕРОВАЊИ

СЛАВНИ ПЕТНАЕСТОГОДИШЊАК

Никола Пизано (1260 до 1280), из Напуља, био је већ у својој петнаестој го-

дини признат за најбољег архитекту у читавој Западној Европи.

ПАСТРМКА — ПРОИЗВОЂАЧ МАМАЦА ЗА РИБЕ

У Гранту, у Флориди, постоји једна мала радионица за израду „варалица“ и мамаца за рибе. Сопственик ове радионице презива се „Траут“, што, преведено на наш језик, значи — пастрмка.

ДЕВОЈКА С „ГВОЗДЕНИМ ЗУБИМА“

Двадесетогодишња Алиса Пенфолд из Берија, у Енглеској, може зубима да одигне столицу на којој седи њена сестра која има седамдесет килограма.

Алиса Пенфолд позната је у свом родном граду под надимком „девојка с гвозденим зубима.“

ОСТРВО МАЈМУНА

На малом острву Кајо Сантјаго, које је удаљено свега 800 метара источно од Порторика, мајмуни се крећу сасвим слободно, док су људи затворени у кавезима. Медицински факултет универзитета у Порторику држи на овом острву 600 мајмуна потребних за научне експерименте. Све посетнице острва, који обично долазе да посматрају мајмуна, затварају одмах по искрцавању у кавезе, да их животиње не би озледили. Изгледа да

мајмуни уживају у овим посетама и у групама се испуљубају око кавеза да по сматрају — људе.

Аргусов паун

Уоном мноштву богова, полубогова и хероја старогрчке митологије помни се и Аргус, који је имао стотину вечно будних очију. Он је био љубимац врховне богиње Хере. Легенда каже да га је, по Зевсовом наређењу, Хермес успавао, а потом убио. Хера је због тога јако туговала. Ипак, успела је да спасе Аргусове очи и стави их на реп пауна, који је био њој посвећен.

Аргусов паун најближи је сродник обичног пауна, а тако је назван по такозваном окатом перју. По лепоти је равна тропским птицама. Ноге су му дуге, али слабе и без оструга. Реп има дванаест врло широких и дугачких пера, од којих су два средња дуга преко један метар. Његово перје прелива се у „хиљаду“ боја: црвеносмеђа, тамносмеђа, сиворвенкаста, пепељаста, светложута итд. Пуно је пегла, тачкица и шара у облику очију, које се налазе највише на крилима и репним перима. Те-

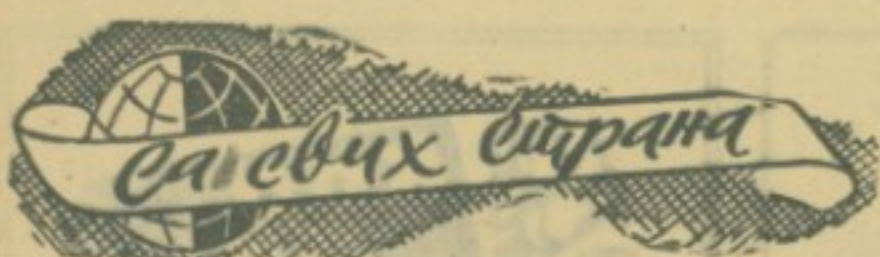
ме му је црно као баршун, лице модро, кљун бео као слоно ваца, а ноге црвене. Дужина одраслог мужјака износи око један метар и 70 сантиметара, од чега на два средња репна пера отпада метар и 20 сантиметара. Крила су му дуга 45 сантиметара. Женка је мања од мужјака и није тако лепа и шарена као он.

Домовина Аргусова пауна је Сијам, Малака и Суматра. Овај паун живи усамљено. Његово пребивалиште је увек уредно и чисто. У дубокој прашуми мужјак одабере равно место окружено бујним биљем, а некад такво место нађе и на бре жуљку. На простору од око седам квадратних метара он се креће и игра. Цело то игралиште је потпуно голо и чисто. Он подигне чак и листак који падне с дрвета. Ноћ проведе на дрвећу у близини свог пребивалишта. Веома је плашљив и тешко му се привући. Хватају га на тај начин што његово пребивалиште окруже оградом од прућа, на којој се налазе четвора врата, а на њима су постављене омеце у које се паун заплете. Женка нема игралиште као мужјак. Она тумара по шуми као права птица скитница. Гнездо прави у густом грму, у коме се може наћи седам до осам белих или жућкастих јаја попрсканих финим смећим мрљама. Аргусов паун је мирољубив и не свађа се. Његов крик може се понекад чути и на даљину од једног километра. По храну обично иде вече и ујутру, а највише се храни биљним плодовима, лужењима, мравима, и другим инсектима.

ТЕВТАТИ

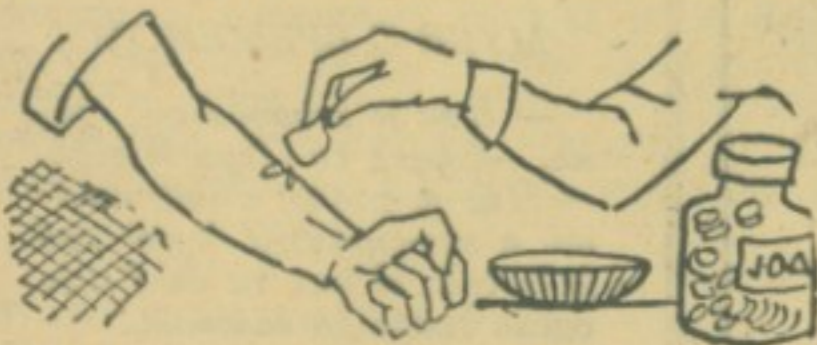
По веровању старих Гала, тевтати су били богови, али су их они сматрали као своје претке.

ГОД КОЈИ НЕ „ПЕЧЕ“

Група научних сарадника Ратгедовог колеџа за фармацију, уметност и науку пронашла је једну нову врсту јода, који приликом стављања на озледу уништава не „пече“, мада има исту способност уништавања клица. За добијање ове тинктуре јода они уместо алкохола употребљавају дестилисану воду. Њихов јод хемиски се разликује од онога који се налази у нашим кућним апотекама, и то по томе што је диатомичан, то јест дватомиан. Поред тога, он има веома јако дезинфекционо дејство чак и кад је у слабом раствору, па је довољно ставити

свега неколико ситних кристала у ведро воде да се добије тинктура која уништава све врсте клица.

Оптичким новим јодом показали су да он може да послужи и као „хладни стерилизатор“ за медицинске инструменте, као и за пречишћавање воде за пиће. Ово својство новог јода може се веома добро искористити нарочито у случајевима кад за кратко време већем броју особа треба дати инјекције, или у великим саобраћајним и другим несрећама, кад лекар нема времена да на уобичајен начин стерилизује своје инструменте.

Једини недостатак новог јода лежи у томе што се приликом сваке употребе мора направити нов раствор. Међутим, проналазачи „јода који не пече“ верују да ће ускоро бити у могућности да произведу јодне таблете, које треба само спустити у одређену количину воде кад се за то укаже потреба.

ПРОТИВ РАДОЗНАЛИХ ПРОЛАЗНИКА

Хемичарима је пошло за руком да на бази метил-целулозе начине боју с тако финим честицама да кад се њоме премажу прозорска окна, она се уопште не примећује. Из унутрашњости куће све се лепо види кроз овако обојено стакло, а та боја не утиче ни на спољну светлост, која без препрека продире у одају. С друге стране, особе које пролазе поред куће, ако се налазе на метар одстојања, не могу ништа да виде кроз ово стакло.

НОВА ОСТРВА

Советска научна експедиција која у оквиру Међународне геофизичке године борави на Антарктику, открила је, путујући својим бродом „Об“, нову острвску групу од три острва. Ова

острвска група није досад забележена ни на једној географској карти, а лежи источно од Дејвисовог Мора. Советски морнари су предложили да у част међународног дана жена ово острвље добије име „Острва осмог марта“.

ПЛАСТИЧНА ФОТОГРАФИЈА — „КАЛИМАР“

У САД пронађен је поступак за добијање нове врсте пластичне фотографије. Уместо бромида сребра, као хемиска подлога служи каша нарочите смоле, која приликом додира са светлосну ослобађа атоме хлора. Ослобођени атоми врше утицај на подлогу. По завршеном снимању, филм се четири минута загрева на 150 степени, после чега се појављује слика. За овакав поступак није потребна ни мрачна комора ни посуда за развијање и фиксирање филма. Добијена слика отпорна је према влази и свим хемиским утицајима. Проналазачи, који су овај начин снимања назвали „калимар“, сматрају да ће њихов изум довести до читавог преврата у декоративној индустрији.

РЕФЛЕКТОРИ КОЈИ НЕ ЗАСЛЕПЉУЈУ

У Енглеској се већ употребљавају мали заклони од каучука у виду настрешице, који се помоћу чашица с безваздушним простором, „вантуза“, причвршћују на стакло рефлектора. На тај начин светлост се распостире само према земљи и не смета очима возача који се крећу супротним правцем. Овај уређај тако је начињен да се може користити и за случај суше магле.

ТЕЛЕФОНСКА УСПАВАНКА

Становници Сасека, у Енглеској, треба само да окрену одређени телефонски број па да чују спаваљиви глас једног хипнотизера, који их за свега неколико минута уљуља у дубок, окрепљујући сан. Овај хипнотизер, који се већ 35 година бави аутосугестијом и хипнозом сна, сматра да је несаница једно од највећих зала цивилизованог човека. Телефонским успаванкама, који овај хипнотизер не наплаћује много, прибегавају многи становници Сасека који пате од несанице.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

РАНЕ БЕЗ ЗАВОЈА

Отсад ће болесници не само да устају из постеље дан после операције, већ ће и да скидају завоје с рана после 24 сата. Наиме, опитима у једној америчкој болници утврђено је да ране много брже зарашћују кад се завој не носи осам дана, као што је досад рађено. Болесник ће моћи да посматра како му се рана зацелује и неће имати никаквих непријатности услед трења рубља. Опитима је било подвргнуто 211 болесника после операција на разним деловима тела.

АПАРАТ ЗА ПОЈАЧАВАЊЕ СВЕТЛОСТИ

Два америчка лекара начинила су уређај који појачава светлост и до 40.000 пута. То је једна флуороскопска плоча која даје јасне слике на телевизијском пријемнику, чак и кад би оне иначе биле веома мутне. Очекује се да ће овај уређај, назван лумикон, бити од користи нарочито приликом прегледа болесника Х-зрацима. Помоћу лумикона лекари ће добити јасну слику и с веома slabим Х-зрацима, што неће имати никакве штетне последице за здраво ткиво.

НЕОБИЧНА КРАЂА

Године 1809 неки студент медицине, који је иначе био и музичар-аматер, украо је лобању славног музичара Јозефа Хајдна, чије се тело налазило у Бечкој цркви у Ајзенштату. Ову крађу он је извршио да би проучио мозак једног генија. После тога лобања је прелазила из руке у руку, док се, 1895, није нашла поново у Бечу. Тек 1954 године, за време музичког фестивала, глава Јозефа Хајдна пренесена је у цркву у Ајзенштату, где је сједињена с телом.

ПЛУТОН НИЈЕ ПЛАНЕТА?

Плутон је откривен 1930 године и отада је сматран за планету нашег сунчаног система. Међутим, амерички астроном др Џералд Купер тврди

да Плутон није планета већ сателит планете Нептуна. До тог закључка Купер је дошао на основу последњих прорачуна да се Плутон окреће око своје осе за 6 и по дана. Да је Плутон планета, тврди др Купер, ротација би му била много бржа, слично ротацијама осталих планета, јер је Сунце сувише далеко да би му је успоравало. Нептун је, вели он, имао три сателита, која је временом изгубио. Доцније је два поново „ухватио“ — то су Гритон и Неренда — док му је Плутон измакао. Ако се ово тврђење покаже као тачно, онда би сунчан систем имао само осам планета, али би се број сателита, заједно с нашим Месецем, повећао на 32. Доктор Купер наводи у прилог своје хипотезе и то да Плутон има путању која не одговара облику путања осталих планета, а и по својој маси разликује се од њих.

НЕВОЉЕ ВОДЕНИХ ПТИЦА

Испитивања једног америчког орнитолога показала су да су птице које живе у близини пристаништа и око фабрика на морској обали изложене лаганом али сигурном пропадању. Уље које се распостире по морској површини убија сваке године велик број птица. Многи танкери и бродови који се ложе нафтом проносилају приличну количину уља. Од тог уља ствара се скрама на површини воде и свака птица која на такву воду падне осушена је на праг: перје јој се слепи и тиме је поремећена изолација која штити птицу од хладне воде и ветра. Птица ускоро теже лежи, јер је напавашена, и све теже подноси хладноћу. Под таквим условима она не може дуго да живи.

АНТИМИКРОБСКЕ ТКАНИНЕ

У САД почела је производња тканина које неутралишу микроорганизме и спречавају њихово штетно дејство на људски организам. Ове тканине, назване суб-ду, за кратко време стекле су велику популарност.

КАМИОНИ И ЛОКОМОТИВЕ НА КИЛО

Велике дизалице, локомотиве, камioni, а у последње време и аутомобили продају се све чешће на кило уместо по комаду. Цена коштања једне савремене електричне локомотиве износи око 1.000 франака килограм, док килограм једне парне локомотиве стаје 800 франака. Француска електрична локомотива 2Д2 тешка је 130 тона и продаје се за 130 милиона франака. Кад је пронаведена нова и савршенија локомотива СС, која је била тешка 105 тона, стручњаци су веровали да ће бити много скупља од своје претходнице. После брикливих прорачуна утврђено је да њена цена коштања износи тачно 105 милиона франака.

Аутомобили су јевтинији. Тако цена коштања француских путничких аутомобила износи просечно 600 до 700 франака један килограм, те им је вредност лако израчунати кад се зна њихова тежина. Је дан килограм „Пежоа“ стаје 620 франака, „Реноа 4 CV“ 700 франака, „Реноа Фрегате“ 650, „Ситроена 11 CV“ 600 и „Симке“ 660 франака.

ОДЕЋА БЕЗ ПРЕМЦА

Један амерички војни лекар, који је извесно време провео на Арктику, сматра да је одело које носе Ескимци топлије од свих одела која су досад израђена за америчке трупе. Оно има још једну велику предност: веома је лако. Ескимци носе одело од крапа уловљених животиња, с лакама споља, што претставља изванредну заштиту од хладноће, јер се у лакама налазе мехурићи ваздуха, који је добар изолатор.

... први предлог да се направи вештачки канал који би, на месту данашњег Панамског Канала, спајао два океана, поднео је 1528 године португалски морепловац Антонио Галвао Карлу V.

... на Филипинским Острвима деца почињу да пуше већ од своје друге године.

... златне рибиче које живе у акваријумима нису ништа друго до — шарани. То је једна врста кинеских шаранчића, која је тек пре два века, преко Португалије, дошла у Европу.

... у кинеској области Кјангсу гуске чувају дворшта и имања кинеских сељака и стану да гачу чим се појави неко непознато лице.

... октобра 1877 године, у близини Сокобање пало је шест метеорита, од којих је најтежи имао 23 оке. Први извештај у свету о овим метеоритима донео је новосадски лист „Јавор“.

... најстарији претеж који претставља смучара откривен је на једној стени код

Родерга, у Норвешкој. По тврђењу норвешког научника Олафа Кристензена, који га је и пронашао, цртеж потиче из каменог доба.

... римски цар Комод (180—192) возио се на колима која нису вукле ни животиње ни људи, већ су се кретала помоћу некаквог компликованог система точкића. Тачан опис овог претка аутомобила, најваљност, није сачуван.

... први кромпири донети су у нашу земљу, заправо у Хрватску, тек у 18 веку. Њих је донео један Француз, неки Арби-

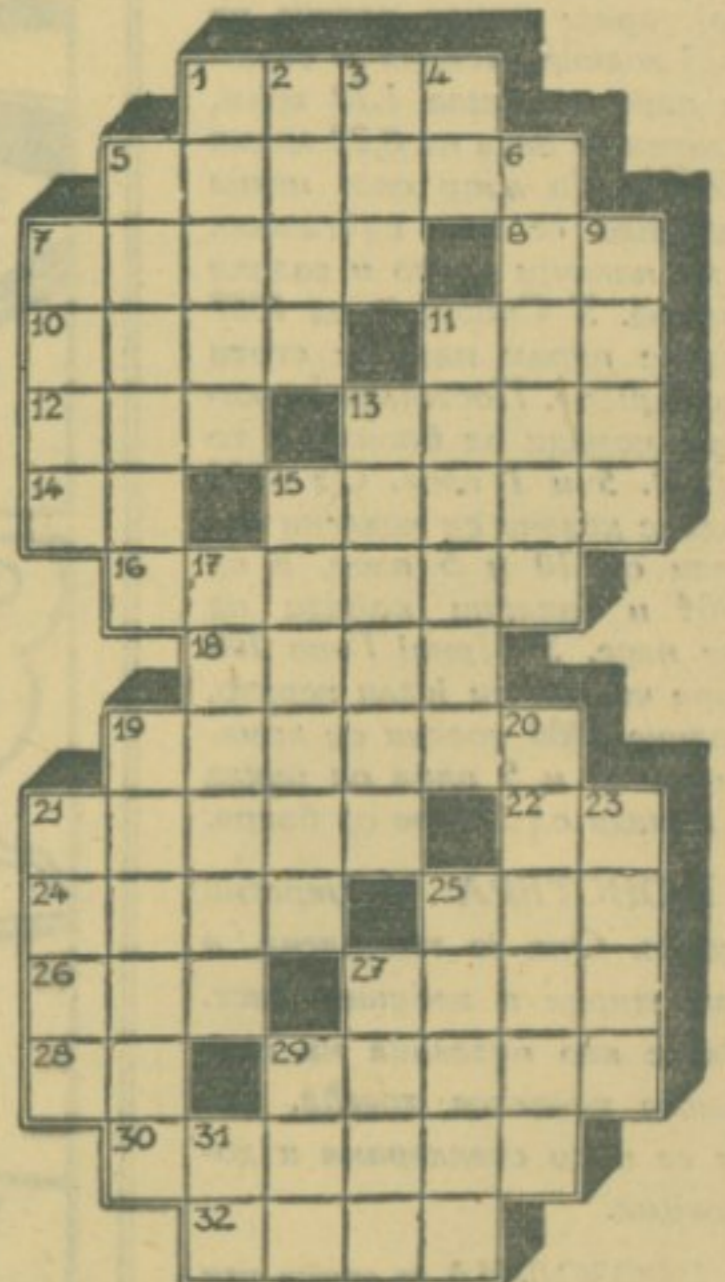

вал Шамаре, који се оженио једном Хрваткицом и дошао да живи у њеној домовини.

Водоравно: 1) једно од Малосундских Острва; 2) легура бакра и цинка; 3) место у Македонији; 4) део коњске опреме; 5) мушко име; 6) припадник једног германског народа; 7) гас; 8) лична замишља; 9) животиња из класе топлокрвних кичменика; 10) стара радна лађа; 11) место код Чачка; 12) назив за два монголска племена између Урала и Тихог Океана; 13) мушко име; 14) нота; 15) старо име Ирске; 16) становник једне балканске државе; 17) јужно воће; 18) староседелац Валканског Полуострва; 19) врста першуна; 20) један континент; 21) место на обали мора подешено за добијање соли; 22) река у Словенији, притока Саве.

Усправно: 1) роман Синклера Луиса; 2) провинција у Индији; 3) личност из једне Шекспирове трагедије; 4) река у Аустрији; 5) притока Јужног Кинеског Мора; 6) сулфат гвожђа; 7) острво у Балтичком Мору; 8) експлозивно оружје; 9) француски књижевник (Пол); 10) врста пса; 11) једна планета; 12) лука у Мароку; 13) грудни кош; 14) рудник живе у Истри; 15) позната приповетка Јосифа Козарца; 16) приrodní смена глине и ждратиског твозденог оксида; 17) десна притока Купе; 18) река у Немачкој, притока Дунава; 19) телефонски позив; 20) кост (лат.).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Игор; 2) селвир; 3) ткањ; 4) тер; 5) минер; 6) па; 7) азот; 8) но; 9) Авада; 10) ало; 11) Ален; 12) официр; 13) Срем; 14) Елз; 15) Лорен; 16) ни; 17) алат; 18) ре; 19) амеба; 20) ати; 21) Иран; 22) озарен; 23) Асан.
Усправно: 1) Ивана; 2) генеза; 3) ом; 4) рит; 5) ски; 6) реп; 7) галија; 8) Раман; 9) рован; 10) Талин; 11) опоро; 12) Лерин; 13) сфера; 14) змеља; 15) слога; 16) лиман; 17) намира; 18) терен; 19) ето; 20) бан; 21) иза; 22) ас.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

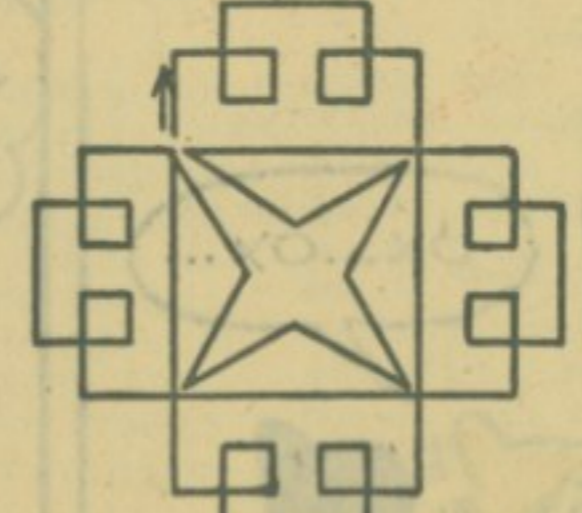
ШАЉИВ ЗАДАТАК

Један младић слава и слава да са две жене плови чамацем средином Дунава. Наједном је настала ужасна олуја. Чамац ће потонути ако се терет не смањи. Једна особа требало би да се жртвује и искочи из чамаца. Младић би то учинио, али он једини зна да весла и без њега удавиле би се обе жене. Није дао ни једној жени да се жртвује, јер то су му биле мајка и сестра.

Како ћемо помоћи младићу да спасе и себе и своје? Врло лако. Али како? Једно решење: пробудићемо младића!

Једним потезом

Иако изгледа невероватно да се ова слика направи једним потезом, уверићете се да

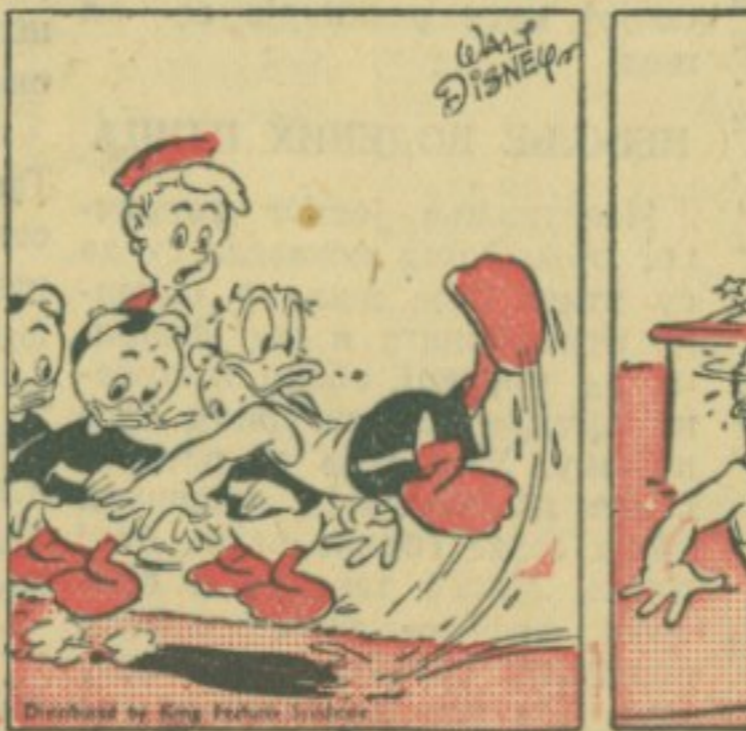
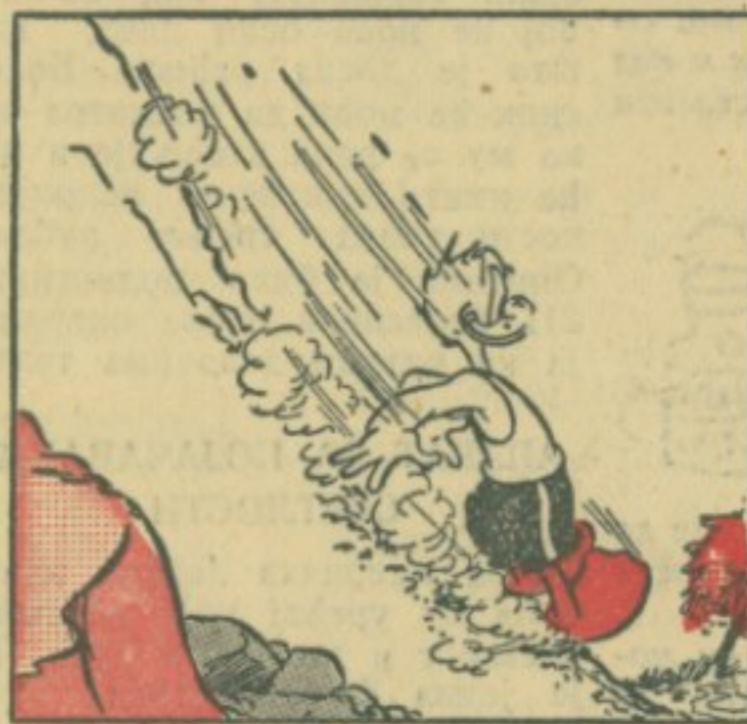
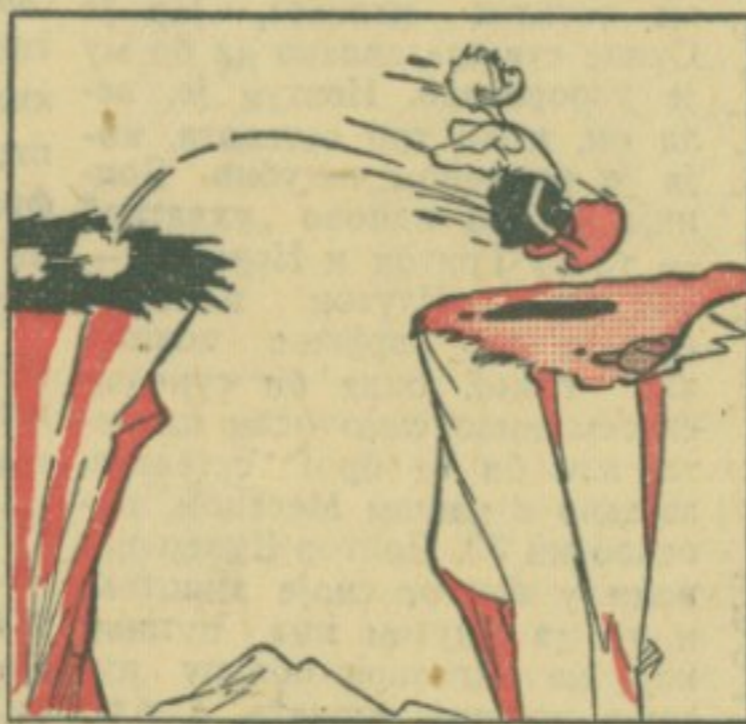
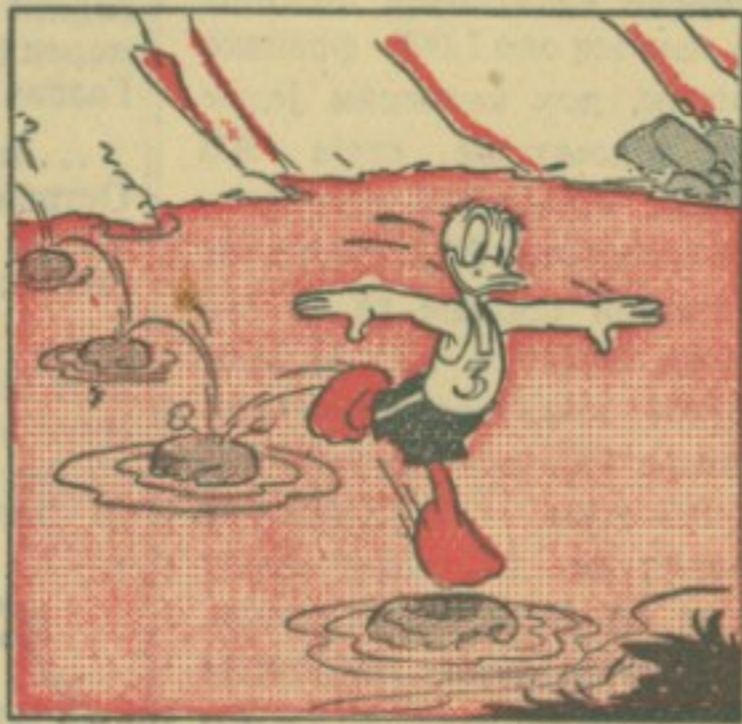
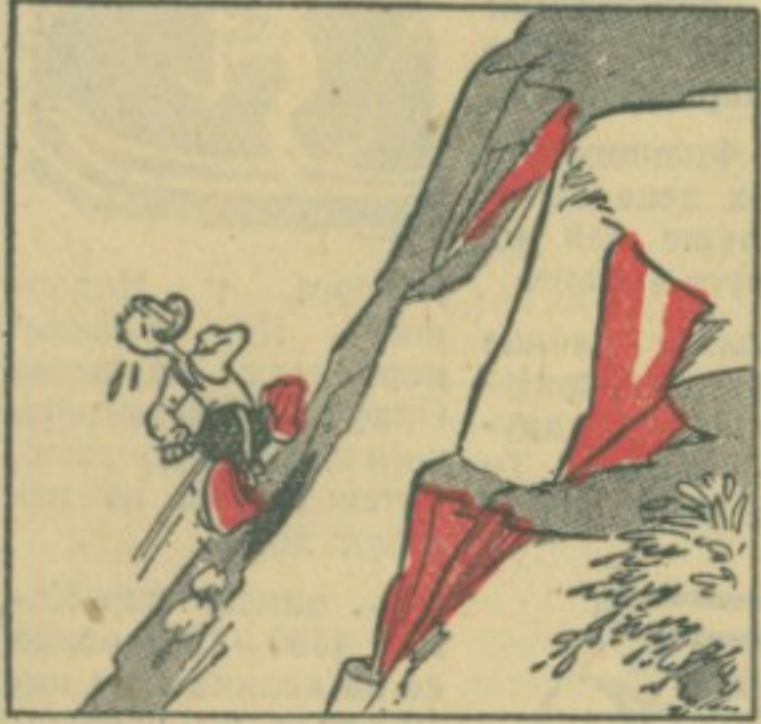
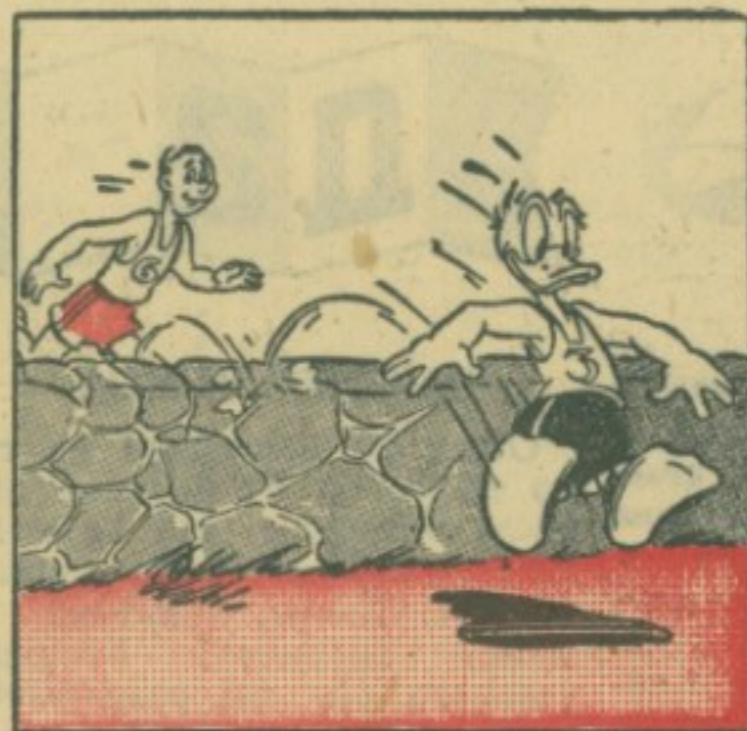
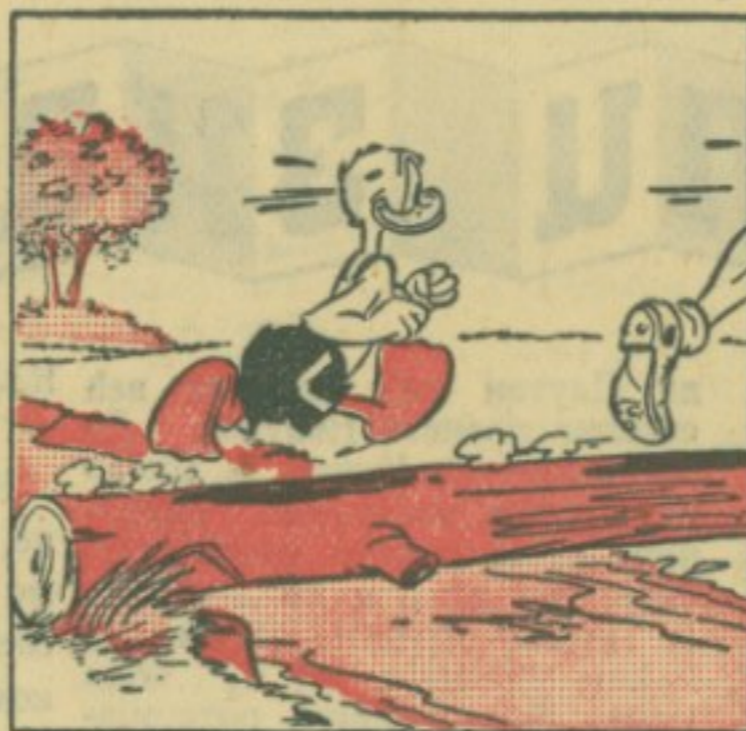

то није тешко ако појетете од слова О у правцу средине, па скренете како вас цртице воде, све док вас не доведу до места одакле сте пошли. Идите цртама квадрат, па уђите у квадрат, а онда ћете по цртама звезде изићи код слова О. Тиме је слика завршена.

Покушајте тако неколико пута, па вам онда неће бити тешко да на чистој хартији сами нацртате све то једним потезом.

Прасе се изгубило и опасно је да се врати на сваком кораку. Хоћете ли му помоћи да нађе прави пут до својих браће, али да не мора да пресеца ниједан други пут?

СВЕ СЕ МОЖЕ ИСКОРИСТИТИ

Паја: Данас сам толико бесан да бих поцелао на парампарчад све што ми дође до руку!

Пата: Баш добро. Сићи онда у подрум, па ми нацепиј мало дреа.

МУКЕ С ВРЕМЕНОМ

— Баш је страшно ово време, — вајка се Пера Ждера. — Час је топло, а час хладно, а метеоролози ћуте као заливени. И сад ти знај које одело треба да заложии!

ШИЉА — ВЕГЕТАРИЈАНАЦ

Мики: Чујем да си отишао у вегетаријанце.

Шиља: Да. Месар је прекинуо да ми даје на вересију, а један мој пријатељ отворио је пиљарницу.

ЧУДНА МИ ЧУДА!

Хорације: Да си само видео шта је јуче изводио онај јачах у циркусу. Час је био на коњу, час испод њега, час на врату, час на репу, сад с једне, а сад с друге стране коња. Право чудо!

Шиља: Ала је тебе лако зачудити. Кад сам ја учио да јашем, све сам то још преог дана изводио.

Рођи се
ОДГОВОР
шачан

НАЈСТАРИЈИ ПОМЕН О ПАРИ КАО НОВЦУ потиче из:
14 века
17 века
18 века
19 века

МОНСТЕРА је:
игра
град
биљка
музички инструмент

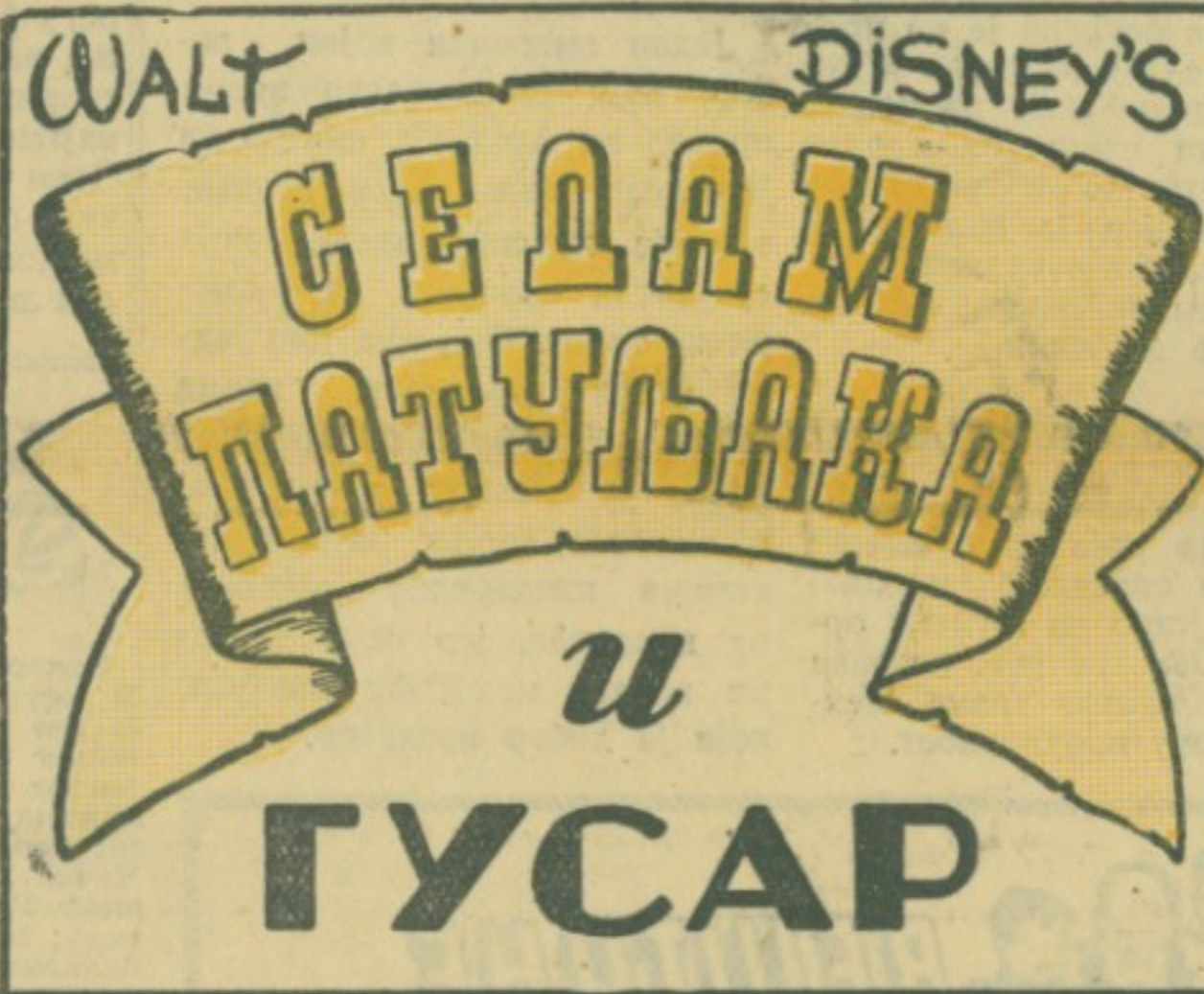
ПРОЗОДИЈА је:
термин из теорије књижевности
врста ветра
тркачки чамац
лековита биљка

ОДГОВОР:

ПАРА је назив за новац, који је код нас примљен од Турака. То је назив за новац уопште, али, уствари, то је био ситан турски новац. Најстарији помен потиче из 1623 године. Испрва је тежина паре износила 1,10 грам, а затим је пала на 0,22 грама (1810). На лицу овог новца налазило се име султаново, а на наличју место и година ковања. У Србији је од 1867 године паром називан стоти део динара. Постојали су ковани комади од бронзе, и то од 10, 5 и 1 паре. Од 1883 године ковани су никлени комади од 10 и 5 пара, а од 1904 и бакарни комади од две паре. У Црној Гори 100 пара чиниле су један перпер. Године 1986 ковани су комади од 20 и 5 пара од никла и комади од 2 паре од бакра.

МОНСТЕРА је украсна биљка. Она је зимзелена, а има широк и избушен лист. Расте као пузавица на стаблима тропског дрвећа. Гаји се и по стакларама и домовима.

ПРОЗОДИЈА је грчка реч и значи науку о склопу стиха, нарочито о стопима, дугим и кратким слоговима и акцентима.

ОХ... ОХ...
НАСТАВИЋЕ СЕ